

Čitateljske grupe za djecu i tinejdžere

Jelčić Kovačević, Nataša

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:485110>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET

Nataša Jelčić Kovačević

Čitateljske grupe za djecu i tinejdžere

(DIPLOMSKI RAD)

Rijeka, 2016.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET

Odsjek za kroatistiku

Nataša Jelčić Kovačević

Matični broj: 19220

Čitateljske grupe za djecu i tinejdžere

DIPLOMSKI RAD

Diplomski studij: Hrvatski jezik i književnost – smjer knjižničarstvo

Mentor: dr. sc. Adriana Car – Mihec, red. prof.

Komentorica: Verena Tibljaš, prof., dipl. knjiž.

Rijeka, prosinac 2016.

Sažetak

Tko želi postati član čitateljske grupe za djecu i mlade ili želi osnovati jednu, u ovom će radu pronaći niz čimbenika i savjeta koji su od pomoći. Rad je koncipiran kao kronologija kroz svijet čitateljskih grupa s osvrtom na povijest istih i pojašnjava organizaciju, pripremu, okupljanje i vođenje čitateljske grupe te opisuje kako voditi raspravu. Sadržaj je jednako koristan osobama koji tek osnivaju grupu, kao i onima koji već raspolažu određenim iskustvom, ali trebaju ideje. Vođenje čitateljske grupe za djecu i tinejdžere lako može prerasti u rutinu i postati monotono – stoga valja voditi računa o promjenama i novinama u načinu biranja knjiga za grupu. Nadalje je u radu objašnjeno definiranje čitateljske grupe kao i vrste iste, govori se o osnivanju i izboru imena čitateljske grupe te mjestu za sastajanje grupa. Predstavljen je i bogat izbor metoda za izbor knjiga za grupu te načini organizacije sastanka: od strukture, preko pripreme sastanka do načina vođenja rasprave.

Abstract

This paper offers an overview of a series of helpful factors and tips for those willing to become members of reading groups for children and young people or those striving to establish such a group. It actually constitutes a chronology of the world of reading groups, with special emphasis on their history; explains the organization, preparation, gathering and management of reading groups and describes possible ways of leading a discussion. This content would be equally useful for those who have just established such a group, as well as for those who already have certain experience, but need ideas. Managing reading groups for children and teenagers can easily turn

into a routine and become monotonous – so, one should take into account the changing trends and innovations in the way books are chosen for the group. Furthermore, the paper explains the definition of reading groups and types of reading groups, considers the issue of establishing a reading group and choosing a name for the reading group as well as the issue of choosing a meeting place for such groups. A great variety of methods for selection of books and ways of organizing meetings are offered: beginning from their structure, through the topic of meeting preparation and discussion leading.

Ključne riječi

čitateljska grupa, čitateljska grupa za djecu i tinejdžere, knjižnica, školska knjižnica, voditelj čitateljske grupe, osnivanje i organizacija čitateljske grupe, susret čitateljske grupe, priprema i vođenje, struktura susreta, nazivi čitateljskih grupa.

Key words

reading group, reading group for children and teenagers, library, school library, reading group leader, establishment and organization of reading groups, reading group meeting, preparation and management, meeting structure, names of reading groups

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Definicija čitateljske grupe	3
2. Povijest i sve veća popularnost čitateljskih grupa.....	4
3. Knjižnica kao idealno mjesto sastajanja čitateljske grupe	6
4. Vrste čitateljskih grupa.....	9
4.1. Tradicionalne čitateljske grupe	9
4.2. Zajednički bazen	10
4.3. Uhvati i otpusti	10
4.4. Online čitateljske grupe.....	10
4.5. Žanrovske čitateljske grupe.....	14
4.6. Čitateljska grupa djece i roditelja.....	15
5. Razlozi za pristupanje čitateljskoj grupi	16
6. Osnivanje čitateljske grupe.....	18
7. Nazivi čitateljskih grupa.....	20
8. Pravila čitateljske grupe	21
9. Inicijalni susret	22
10. Priprema rasprave	25
11. Struktura i vođenje rasprave.....	27
12. Izbor knjige za grupu	33
13. Problemi u čitateljskoj grupi	37
14. Razbijanje monotonije u susretima čitateljske grupe	39
15. Zaključak	42
16. Literatura	45
17. Prilozi.....	53
17.1. Prijedlog dnevnika za vođenje čitateljske grupe.....	53
17.2. Popis online stranica s preporukama za čitanje	54
17.3. Popis online izvora s pitanjima za čitateljske grupe	55
17.4. Popis online stranica za preuzimanje vodiča (na engleskom jeziku) za vođenje čitateljske grupe	55

1. Uvod

Knjige su ogledala; u njima vidiš samo ono što već postoji u tebi.

Carlos Ruiz Zafon

Čitanje je osamljen čin, unutarnje iskustvo pojedinca. Ono razlaže naš vlastiti svijet i unosi nas u tuđe svjetove. Čitajući u grupi zajednički otkrivamo te svjetove, no svatko od nas ih vidi na svoj način. Upravo te različitosti doživljavanja i njihovo međusobno dijeljenje prava je snaga čitateljske grupe.¹

Provedena istraživanja znanstvenika iz različitih disciplina – u obrazovnim znanostima, knjižničarstvu, književnim studijama i psihologiji – razmatraju čimbenike koji utječu na čitanje kod djece, njihovo tumačenje pročitano g te načine na koji knjige oblikuju dječji jezik, identitet i razumijevanje društvene stvarnosti.² Iako se pretpostavlja da je čitanje čovjekova prijeka potreba u suvremenom svijetu zatrpanom informacijama i medijskim pritiscima, postaje sve teže izabrati kvalitetno štivo za čitanje, kako za odrasle, tako i za djecu i mlade. Prema procjenama u svijetu se svakih trideset sekundi objavi jedna knjiga³, što govori u prilog činjenici da književna produkcija nije nikada bila masovnija, a čitatelj nikada nije imao manje vremena da se posveti knjizi. S druge pak strane, moderno društvo i suvremene obrazovne sustave karakterizira otuđenost zbog koje je postalo teško pronaći sugovornika, a kamoli ostvariti kvalitetnu komunikaciju vrijednu pažnje. Rješenje mogu biti upravo čitateljske grupe. Iste mogu

¹ Really? You're Not in a Book Club?, New York Times
http://www.nytimes.com/2014/03/23/opinion/sunday/really-youre-not-in-a-book-club.html?_r=1
(2.10.2015.)

² Children as Readers, Angela Hubler, <http://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199791231/obo-9780199791231-0053.xml?rskey=WuB4cd&result=1&q=Angela+Hubler#firstMatch>,
(11.07.2016.)

³ Zaid, G., *Koliko knjiga!*, Zagreb, Algoritam, 2005., str.16.

ublažiti navedene probleme i prije svega, zadovoljiti potrebu svojih članova za druženjem jer se čitanjem proširuju čitateljski interesi i stječu nova znanja. Nadalje se unutar grupe pitanja mogu sagledati s različitih stajališta, a sve to u kvalitetnoj i opuštenoj komunikaciji. U takvom su okružju, čitatelji, posebice djeca i tinejdžeri, slobodni ući u raspravu i izraziti vlastita mišljenja o pročitanoj sadržaju. Upravo tijekom tih susreta njeguje se način razgovora u kojem se različiti svjetovi dotiču, a ne isključuju. Djeca imaju priliku kroz svoj emotivni, duhovni i intelektualni svijet naučiti samouvjerenost izražavati vlastite ideje i spoznaje, s poštovanjem saslušati sugovornika, te biti otvorena prema različitostima – što se može ostvariti u knjižnici *koja osigurava pristup znanju, informacijama, cjeloživotnom učenju i djelima mašte pomoću niza izvora i službi, a na raspolaganju je svim članovima zajednice bez obzira na njihovo podrijetlo, dob, spol, religiju, jezik, ekonomski status te obrazovanje.*⁴ Knjižnica je osnovni izvor za stjecanje znanja i pronalaženje informacija i samim tim idealno mjesto za sve koji vole čitati. Zamišljena je kao ugodno mjesto gdje ljubitelji pisane riječi mogu upoznati istomišljenike, razgovarati o pročitanoj te upoznati nove knjige i izvore.

Cilj ovoga rada je dati pregled koncepta čitateljskog kluba kao mjesta gdje se čitatelj može razvijati od najranije dobi i gdje se njegovo čitateljsko iskustvo može njegovati i obogaćivati u zadanom društvenom i emotivnom kontekstu te okupiti dostupno znanje o čitateljskim grupama, približiti iste knjižničarima i ostalim prosvjetnim radnicima kojima bi rad ovakve grupe mogao biti od koristi.

⁴ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice [www.hkdrustvo.hr/datoteke/1386/vbh/God.55\(2012\),br.1](http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/1386/vbh/God.55(2012),br.1) (21.10.2015.)

Čitateljski klubovi djeci i mladima omogućuju da u ugodnom okruženju i na jednostavan način razviju pismenost, da čitanjem knjiga u okviru priprema za klupske sastanke razviju sposobnost za tečno čitanje i živopisno izražavanje; osim toga, tako usvajaju novi rječnik i čitatelj je slijedom toga izložen novim idejama i konceptima. Kroz raspravu na klupskim sastancima dijete na primjerima uči dublji smisao pisane riječi, upoznaje tuđe perspektive i analitičko promatranje pročitano. Vjerojatno je pri tome najvažnija sposobnost koju dijete stiče, da čitanjem razvija važne jezične vještine. Uz čitanje sastavni dio rada klubova su i rasprave koje pomažu čitateljima u razmjeni uloga i potiču ih da se naučenim rječnikom koriste u analizi i sintezi teksta, u formuliranju zaključaka, predviđanju i rješavanju problema i naravno sve nabrojano poboljšava kognitivne sposobnosti.

1.1. Definicija čitateljske grupe

Čitateljska grupa ili klub skupina je ljudi koja se sastaje kako bi razgovarala o pročitanoj knjizi.⁵ Osnovna su obilježja grupe zajednički cilj koji zadovoljava potrebe svih članova te spontana podjela uloga, a pravila rada proizlaze iz potreba članova i po tome se grupe međusobno razlikuju. Iako je ključni termin ovoga rada čitateljska grupa postoje termini s jednakim značenjem tako da se uvažavaju i nazivi čitateljski klubovi, čitateljske skupine, klubovi knjiga, klubovi ljubitelja knjiga i knjiške grupe. Svi ovi nazivi označavaju istu aktivnost okupljanja oko odabranog štiva te razgovor o pročitanoj.

⁵ Bašić, I., O čitateljskim grupama: metodički priručnik s primjerima dobre prakse, Balans centar za logopedagogiju i biblioterapiju, Zagreb, 2014., str. 27

2. Povijest i sve veća popularnost čitateljskih grupa

Rasprava o pročitanim knjigama stara je koliko i sama knjiga. Te su rasprave postale učestalije, jer pojavom tiska i masovnog umnožavanja knjige su postale jeftinije i dostupnije. Koliko je učestalo okupljanje ovisi o kulturi jedne zemlje, tako je u zapadnim zemljama okupljanje oko knjige daleko razvijenije nego kod nas.

Pariz 17. i 18. stoljeća dobar je primjer, jer se u književnim salonima okupljala književna i politička elita tog vremena. Sastajali su se u svojim domovima, ali i u kavanama koje su postale sve popularnija mjesta nalaženja, te raspravljali o literaturi i davali preporuke za nova čitanja. Domaćini su nerijetko bili ugledni pisci toga vremena i redoviti gosti salona. Knjige su tada još uvijek bile skupe, pa su se i iz tog razloga u 18. i 19. stoljeću osnivale grupe i društva prije svega radi cirkularnog čitanja. Pojavom ilirskog pokreta dolazi u Hrvatskoj u 19. stoljeću do prvih okupljanja ljubitelja književnosti na hrvatskom jeziku. Do tada su bila poznata samo talijanska društva u primorskoj Hrvatskoj (*Casino di Letteratura*, *Gabinetto di lettura*) i njemačka društva u kontinentalnoj Hrvatskoj (*Leseverein*). S ilirskim pokretom osnivale su se i prve čitaonice i čitateljska društva koja djeluju na hrvatskom jeziku. U Karlovcu je tako u kući Imbre Ignjatijevića Tkalca djelovalo *Ilirskog čitanja društvo*. No u svim navedenim društvima i grupama do početka 20. stoljeća nema jasno definirane razlike između intelektualnih okupljanja književnika koji raspravljaju o književnosti i okupljanja „običnih“ čitatelja koji nemaju književnih ambicija. Konačno su se čitateljske grupe kakve mi danas poznajemo profilirale pojavom velikog broja čitatelja koje žele iznijeti svoje mišljenje o pročitanoj knjizi.

Nakon Drugog svjetskog rata u Americi se dogodio veliki procvat čitateljskih grupa nazvan *the Great Book Movement*. Projekt je osmislio profesor John Erskin, a proveli su ga Robert M. Hutchins i Mortimer J. Adler pokrenuvši tečaj zasnovan na popisu knjiga, uglavnom klasika, koje su se čitale i o kojima se raspravljalo u malim grupama. Značaj ovog pokreta bio je što su na taj način velika klasična djela postala pristupačna i kućanicama i radnicima. Svi su tada mogli čitati, jer je dio projekta bila i objava knjiga kao jeftino džepno izdanje.⁶

Pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća u Americi dolazi do pokretanja velikog broja čitateljskih grupa okrenutih pitanjima žena, ali su se ovoga puta žene politički više angažirale jer im je bilo dopušteno da svoje vlastito iskustvo podijele s drugima. Žene su oblikovale jednu vrstu društvenog prostora u kojem je pojedinac mogao učiti i rasti uz pomoć kolektivnog i intelektualnog angažmana.⁷

Ovdje valja napomenuti da čitateljske grupe nikada nisu postojale samo radi literature, one su prije svega prilika za individualni intelektualni, društveni, emotivni i književni razvoj pojedinca, a snaga grupe upotrebljava se za socijalne i osobne promjene.⁸

Kolika je danas velika popularnost čitateljskih grupa možda najslikovitije opisuje članak Jamesa Atlasa objavljen u New York Timesu. Članak nosi provokantan naslov *Really? You're Not in a Book Club? (Zbilja? Ti nisi u čitateljskoj grupi?)*, a govori o autorovu iskustvu kao članu čitateljske grupe i o danas vrlo vjerojatnoj činjenici da svatko ima poznanika koji je član neke čitateljske grupe. Atlas dalje navodi iznimnu činjenicu da

⁶ Povijest čitateljskih grupa u Americi <http://balanscentar.blogspot.hr/2013/01/povijest-citateljskih-grupa-u-americi.html> (27.9.2015.)

⁷ Women's Groups and the Rise of the Book Club <http://daily.jstor.org/> (27.9.2015.)

⁸ Women's Groups and the Rise of the Book Club <http://daily.jstor.org/> (27.9.2015.)

su pet milijuna stanovnika SAD-a danas članovi čitateljskih grupa. Doduše, teško je odrediti točan broj, jer su neki pojedinci članovi više grupa.⁹ Popularnost čitateljskih grupa u Americi i njihovu masovnu pojavu možemo potkrijepiti i pojavom stručnih voditelja (*the professional book group facilitator*) i savjetnika (*book club consultants*) te udruženja poput *Association of Professional Book Club Facilitators* i nadasve bitnog *Women's National Book Association*. Potonja organizacija pokrovitelj je i organizator godišnjeg skupa pod nazivom *Nacionalni mjesec čitateljskih grupa (National Reading Group Month)* koja se obilježava tijekom mjeseca rujna još od 2007. godine.¹⁰

Razvoj novih tehnologija i sve veće prisutnost Interneta u svakodnevnom životu i na ovom području daje mnogobrojne mogućnosti - jedna je osnivanje čitateljskih grupa čiji se članovi ne moraju nalaziti na istoj lokaciji u isto vrijeme. To je svakako prednost koja doprinosi iznimnoj popularnosti online čitateljskih grupa. Najmasovnija online grupa broji nevjerojatnih 40 milijuna članova i nalazi se na web stranici [goodreads.com](http://www.goodreads.com).

3. Knjižnica kao idealno mjesto sastajanja čitateljske grupe

Neka istraživanja pokazuju da se djeca i tinejdžeri vraćaju u knjižnicu radi osjećaja zajedništva. Čitateljska grupa koja se sastaje u knjižnici pristupačnija je novim članovima od privatnih čitateljskih grupa. Korisnici knjižničnih usluga pripadnici su različitih društvenih slojeva, što unosi raznolike poglede na pročitano, a samim time i živahnost u raspravu.

⁹ Really? You're Not in a Book Club?, New York Times
http://www.nytimes.com/2014/03/23/opinion/sunday/really-youre-not-in-a-book-club.html?_r=1
(2.10.2015.)

¹⁰ National Reading Group Month http://www.nationalreadinggroupmonth.org/PDFS/NJLA-NRGM_Manual.pdf (2.9.2015.)

Raspravu uglavnom vode knjižničari koji stručno pristupaju razgovoru držeći ga u fokusu, postavljajući pitanja kako bi još više potakli razmjenu mišljenja i analizu. Knjižničari, osim toga, imaju slobodniji pristup knjigama te mogu napraviti kvalitetniji izbor članaka, recenzija knjiga i biografija pisaca. Knjižnice su neutralan prostor u kojem vlada posebna atmosfera. Ovdje svi, a posebice mladi čitatelji, mogu slobodno uživati i opušteno sudjelovati u raspravama. Okruženje je to u kojem se većina članova osjeća udobno. Čitateljske grupe osnovane u okrilju knjižnice lakše nabavljaju knjige za grupu, jer se uglavnom koriste knjigama iz fonda knjižnice, a uvriježena je i međuknjižnična posudba između prijateljskih čitateljskih grupa. U zemljama Zapada razvijen je i *book group block*, sustav u kojem knjige kruže od jedne čitateljske grupe do druge.

Knjižničari poznaju svoje korisnike pa među njima mogu sakupiti dovoljno djece za kvalitetnu raspravu i odabrati one koji u razgovoru znaju držati ravnotežu između različitih razmišljanja koja se pojavljuju kao reakcija na događaje u knjizi. Od članova čitateljske grupe očekuje se slobodno iznošenje osobnih mišljenja prije nego kompetentnost za literarnu analizu. David Carr u *Reading group therapy* kaže: *Kada čitamo i interpretiramo često otkrivamo i izražavamo živote koje nismo živjeli i iskustva koja nismo iskusili, osim u pričama drugih. Važnije je iznijeti i podijeliti s drugima osjećaje koje u nama budi pročitano štivo, nego provesti detaljnu književnu analizu djela. U razgovoru se članovi grupe trebaju osjećati ugodno, jer će to biti razlog da ponovno posjete knjižnicu i sudjeluju u radu grupe.*¹¹

¹¹ Book clubs in your library

http://s3.amazonaws.com/townlife_production/public/uploads/documents/306/Book_Clubs.pdf (26.8.2015.)

Čitateljska grupa osnovana pod okriljem školske knjižnice značajna je i zbog razvoja timskog rada, koji pak razvija:

- međusobno pomaganje i ohrabrivanje
- međusobno uvažavanje - prihvaćanje drugačijeg mišljenja
- slušanje i obraćanje pozornosti na drugoga
- izbjegavanje osobnih napada i uvreda
- obraćanje pozornosti na svakog člana grupe
- svatko sudjeluje i čini najbolje što može
- pozornost se posvećuje temi
- radi se i raspravlja slijedeći ciljeve
- otvoreno se iznose problemi
- pridržavanje postavljenih pravila.

Rasprave u školskim knjižnicama osobnije su, okrenute su pojedincu te se uvelike razlikuju od književnih kritika i analiza koje se provode na satovima književnosti. Subjektivni dojam o pročitanom doprinosi raspravi te se na taj način potiče sudionike čitateljske grupe na čitanje i razvoj čitateljskog ukusa.¹²

¹² Tibljaš, V., Rad s djecom i mladima u školskoj i narodnoj knjižnici
http://www.knjižničari.hr/UDK02/images/d/d8/Rad_s_djecom_i_mladima_u_školskoj_i_narodnoj_knjižnici_-_Verena_Tibljaš.pdf (18.10.2015.)

4. Vrste čitateljskih grupa

4.1. Tradicionalne čitateljske grupe

Tradicionalne čitateljske grupe podrazumijevaju nekolicinu članova koji se sastaju u određenim vremenskim intervalima. Što se češće sastaju, to bolje za atmosferu: sastanci vremenom postaju intimniji i osobniji te razvijaju snažnu socijalnu dimenziju. Tradicionalne grupe uglavnom se sastaju u knjižnicama, privatnim prostorima, kafićima i restoranima, a grupe djece i tinejdžera u školama, gradskim knjižnicama ili drugim javnim prostorima. U manjim je grupama veća mogućnost kontrole književnog materijala odnosno književnog štiva, mada se uglavnom glasa što će se čitati, ali su zbog manjeg broja sudionika ograničeni pogledi i perspektive uključenih u raspravu.

Tradicionalne grupe čitaju:

- a) **jedan naslov** istovremeno, što je uobičajena metoda - svi članovi čitaju isti naslov u istom vremenskom okviru i zatim raspravljaju o istom. Rasprave o istom naslovu daleko su intenzivnije nego kada se čita
- b) **više naslova** odjednom. Na taj način, svaki član čita svoju knjigu i sadržaj predstavlja ostalim članovima. Naslovi se rotiraju dok svi u grupi ne pročitaju sva djela. Rasprava je daleko opuštenija. Prednost čitanja jednog naslova leži u tome što je fokus sudionika izoštreniji jer su svi pročitali istu knjigu i svatko točno zna o čemu se raspravlja. Kod čitanja više naslova odjednom, rizik je u tome što se sudionik može usredotočiti samo na prezentaciju svoje knjige pred grupom i odlutati mislima nakon što završi njegova prezentacija, odnosno ne pratiti jednakom pozornošću i prezentacije ostalih knjiga. Važnost

voditelja u ovoj grupi očituje se u sposobnosti pronalaženja poveznice između knjiga i njegovom nastojanju da održi, koliko je to moguće, sve sudionike uključenima u raspravu tijekom cijelog sastanka.

4.2. Zajednički bazen

Rad ovakve čitateljske grupe temelji se na dijeljenju knjiga. Članovi donose vlastite knjige koje postaju dio zajedničkog bazena iz kojeg svi biraju što će čitati. Sastanci se svode na kratak opis pročitane knjige, rasprava je mnogo opuštenija, a izbor naslova bogat.

4.3. Uhvati i otpusti

Riječ je o vrlo neobičnoj čitateljskoj grupi unutar koje članovi jedni drugima prenose vlasništvo – knjigu. Pročitano djelo ide od člana do člana, a prvotni vlasnik ne očekuje da će mu se knjiga ikada vratiti. Najpoznatiji vid ovakve čitateljske grupe je *Book crossing* koji pomoću Interneta i sustava identifikacijskog broja prati knjigu koja je otpuštena.¹³

4.4. Online čitateljske grupe

Nove tehnologije, računarstvo i mogućnosti komunikacije mijenjaju i navike nove generacije – načelno svaka generacija ima svoje navike druženja. U današnje vrijeme informacijska tehnologija može se izvrsno koristiti i u učenju – Internet je besplatan i jednostavan za uporabu. Po tome se i ovaj naraštaj razlikuje od onog prethodnog, a pogotovo od naraštaja svojih roditelja. Danas se mladi drugačije zabavljaju, razgovaraju, okupljaju

¹³ What is a Book Club? <http://www.thereadingclub.co.uk/WhatIsBookClub.html> (13.9.2015.)

i planiraju slobodno vrijeme. Daleko više vremena provode za računalom i na Internetu, dopisuju se ili razgovaraju u društvenim mrežama, a sve manje se druže uživo, izlaze na svježi zrak i doživljavaju stvarni svijet. Jedan od načina njihova druženja na mreži su blogovi a, i na blogu se može urediti čitateljska grupa. U virtualnom se svijetu mogu družiti kada žele i koliko žele, nemaju ograničeno vrijeme, ni prostor, a jednako kao i što bi činili uživo mogu se dopisivati i razgovarati o pročitanim knjigama. Prednost ovdje je naravno da su posvuda dostupni – mogu komunicirati s kućnog računala i s pametnog telefona, za što naravno nije bitno nalaze li se kod kuće, u školi ili na sred ulice. Djeca se rado druže u mreži i na blogovima, jer ako žele mogu zadržati određenu anonimnost, mogu biti lik iz pročitane priče i kroz svoje likove razgovarati i o sebi i svojim problemima. Dakle, član ove grupe ne troši vrijeme na odlazak do mjesta sastanka, može sudjelovati iz udobnosti svoga doma u vrijeme kada mu to najbolje odgovara. Najveći broj online grupa ima oblik foruma na kojem se rasprava odvija dodavanjem vlastitih komentara (postova), a rjeđe se komentira putem elektronske pošte između članova grupe. Osim bezgranične pristupačnosti, dobra strana online grupa je i izbor različitih žanrova i pristupa raspravi, a najveći nedostatak ovakvih grupa je pak što se članovi ne susreću i ne mogu razgovarati o djelu licem u lice. Takvi razgovori nisu intimni, a ponekad namjerno postavljene neprijateljske i uvredljive poruke mogu izazvati neželjene napetosti. Poznato je da je jedna od prednosti Interneta anonimnost kojom se neki korisnici itekako koriste i daleko lakše se nego u živoj raspravi usude slati agresivne poruke. Nije ih strah sukoba i neugodnosti, jer nema susreta. Ali, moguće neugodnosti može spriječiti online moderator koji usmjerava raspravu i bira nove teme, kada se iscrpi ona trenutna. Za kvalitetnu je diskusiju nužna koncentracija, a ta

usredotočenost na istu jedan je od većih problema online čitateljskih grupa. Još jedan problem je kada članovi ne pročitaju dogovorenu knjigu. Budući da se ne zadaje rok do kada se odabrana knjiga treba pročitati, zna se dogoditi da premalen broj članova sudjeluje u diskusiji.

Najveći nedostatak online čitateljske grupe je pak socijalna interakcija koje u raspravi 'u mreži' uopće nema, osim kod webinara.¹⁴ Naravno da se tako ne mogu upoznati druge osobe, potencijalni članovi s kojima bi se razmišljanja mogla podijeliti.¹⁵

Dobar primjer čitateljske grupe za tinejdžere je čitateljska grupa koju organizira poznati britanski *Guardian* – radi se o grupi koja se sastaje u virtualnom prostoru i sasvim dobro funkcionira već neko vrijeme. Naime, oni se u jednostavnom stilu obraćaju svojim potencijalnim članovima grupe:

„Svaki mjesec domaćin smo čitateljske grupe koja se sastaje na Internetu i bavi se knjigom, bilo da je to knjiga koju ste vi predložili ili knjiga u čijem čitanju i raspravi smatramo da ćete zaista uživati. Mi vam dajemo kontekst autora i knjige, a kasnije nakon rasprave pitamo stručnjake ili samog autora za komentar na pitanja koja ste vi postavili. Bit će također i natjecanja, kvizova, galerija i još puno toga. Možete nas kontaktirati na Facebook ili poslati nam e-mail na childrens.books@guardian.co.uk.“

U Hrvatskoj postoji čitateljski blog za djecu od 8 do 13 godina *Tragači* i za tinejdžere *Knjiški frikovi*. Prema trenutnom saznanju *Tragači* su prvi i jedini blog te vrste u Hrvatskoj, a osmislile su ga i predstavile mladoj

¹⁴Webcasti i web konferencije koje služe prijenosu predavanja, obrazovnih radionica ili seminara internetom

¹⁵What is a Book Club? <http://www.thereadingclub.co.uk/OnlineBookClub.html>(2. 9.2015.)

publici knjižničarke iz Bjelovara, Rijeke, Vinkovaca i Zadra 1. prosinca 2011. godine. Blog je ubrzo postao popularan, tako da su im se nedugo nakon pokretanja pridružile knjižnice iz Zagreba, Đurđevca, Vukovara i Komletinaca. Dopisivanjem na blogu, što je u njihovom žargonu u biti 'traganje', susreću se u virtualnom prostoru s djecom iz cijele Hrvatske, izmjenjuju međusobno dojmove o pročitanim knjigama, raspravljaju o sadržaju, dijele jedni s drugima koji ih se lik više dojmio, preporučuju jedni drugima sljedeću knjigu i na blogu se tako druže u rasponu 24 sata na dan, bez ograničenja i radnog vremena. Kako se vijest o ovom blogu brzo proširila i među starijom djecom, oni su nedugo nakon pokretanja ovoga inicirali pokretanje svoga bloga. Tako su uvodno spomenute knjižnice sa svojim članovima u dobi od 13 do 18 godina uredile sljedeći blog i djeca su ga nazvala *Knjiški frikovi*. Za razliku od Tragača, kod Frikova sama djeca - u biti tinejdžeri – uređuju blog i objavljuju vlastite priloge u kojima sa svojim vršnjacima dijele preporuke, naslove knjiga, lijepe i duhovite misli te autorske tekstove. K tome su otvorili i svoj Facebook profil, također pod nazivom Frikovi. Na toj im se stranici može svatko pridružiti i s njima podijeliti svoju ljubav prema pisanoj riječi, mogu beskonačno opisivati čime ih je neko djelo oduševilo, mogu pisati o likovima s kojima se poistovjećuju, mogu spomenuti aktualne događaje, mogu pisati o tome kako se osjećaju i usporediti se sa situacijom prikazanom u knjizi, mogu pisati o svojim osjećajima, razmišljanjima i planovima. Njihova zajednička strast za čitanje gradi kreativnu vezu prema mladima iz gradova i naselja u kojima nisu nikada bili, i za koje možda nisu ni čuli, stvara vremenom prijateljstva i što je za tinejdžersku dob najvažnije – svi se sudionici na Facebooku i blogu odlično zabavljaju i ne znajući potiču vlastiti intelektualni i emocionalni razvoj.

4.5. Žanrovske čitateljske grupe

Žanrovska je grupa tradicionalna čitateljska grupa, a ovdje je izdvajamo radi velikog broja žanrovski profiliranih grupa. Prednost žanrovske čitateljske grupe prije svega je okupljanje ljudi sličnog čitateljskog afiniteta koji s većom dozom izvjesnosti znaju što mogu očekivati u žanrovskom smislu od svake sljedeće knjige. Za osnivanje žanrovske čitateljske grupe važno je da su svi članovi istinski zaljubljenici tog žanra. Pri odabiru knjige za žanrovsku grupu potrebno je pripaziti na pojedine pisce jer članovi intenzivno i strastveno vole ili ne vole nekog pisca predmetnog žanra.¹⁶

Djeca i tinejdžeri jednako rado čitaju knjige čiji sadržaj opisuje realni svijet s ozbiljnim problemima (*Greška u našim zvijezdama*, John Green) kao i one čija se radnja događa u izmišljenim, zastrašujućim svjetovima budućnosti, distopije (*Igre gladi*, *Labirint*).

Zanimaju ih i horori (*Knjiga izgubljenih stvari*, John Connolly, *Iz mrtvih*, Edith Nesbit), krimići (*Balkanska mafija*, Dubravko Jelačić Bužimski), znanstvena fantastika (*Fantastične priče za djecu XXI. stoljeća*, Darko Macan) i humoristične priče (*Čokoladne godine*, Mladen Kapjar, *Gregorov dnevnik*, Jeff Kinney). Kada su manja djeca u pitanju, posebnu pozornost zavrjeđuju bajke (*Mačak u čizmama*, *Grimmove Bajke*, *Bajka o ribaru i ribici...*) koje kao i priče općenito, imaju ključnu ulogu u dječjem rastu i razvoju. Knjige koje oni pročitaju i likovi koje upoznaju postaju im kao prijatelji. Čitanje im također podiže razinu samopouzdanja, a pomaže im i suočiti se s osjećajima, pospješuje usvajanje jezika i poboljšava proces učenja.

¹⁶ What Is A Genre Book Club? <http://www.thereadingclub.co.uk/GenreBookClubs.html> (13.9.2015.)

4.6. Čitateljska grupa djece i roditelja

Posebno bi zanimljivo i korisno bilo organizirati čitateljske grupe djece i njihovih roditelja. To je jedinstven oblik grupe i rada gdje roditelji i djeca dijele zanimanje za knjigu, a time i iskustva i osjećaje, također je to dobra metoda da se u djeci potakne osjećaj bliskosti s roditeljima, pogotovo u njihovom kritičnom razvojnem razdoblju kada se kod većine djece pojavljuje prirodni antagonizam prema starijima. Rad u grupi može se iskoristiti i za razgovor o „osjetljivim“ temama o kojima je obično djeci i roditeljima neugodno raspravljati nasamo. To su teme poput ulaska u pubertet, fizičkih promjena, prvih seksualnih iskustava ili slično koje se mogu obraditi na manje frustrirajući način za obje strane.¹⁷

U čitateljskim grupama roditelja i djece naročito je važno odrediti striktna pravila ponašanja pri razgovoru i raspravi. Dobro ih je napisati na plakat i ponoviti ih na svakom sastanku te ih eventualno korigirati i proširiti. Smisao pravila je da se izbjegne dominacija roditelja u konverzaciji, jer je bitno čuti i djetetovo mišljenje. Djecu je pak potrebno ohrabrivati neka odgovaraju na pitanja i vršnjaka, ali i odraslih. Potrebno im je dati dovoljno vremena da svoje misli pretoče u riječi, ne požurivati i ne prisiljavati ni jedno dijete na raspravu. Onoga časa kada član bude voljan izraziti svoje mišljenje treba mu dati priliku.

Svaki razgovor o knjizi može voditi jedan par roditelj-dijete, ali roditelji ili voditelj ne smiju biti dominantni u raspravi već postavljati pitanja kada razgovor zapne i usmjeravati ga. Parovi se mogu kružno mijenjati u ulozi voditelja te pripremati pitanja za raspravu čija je svrha poticanje rasprave i proširivanje iste s ciljem dobivanja složenijih odgovora. Djecu-

¹⁷ The Benefits of Kids' Book Clubs <http://www.pbs.org/parents/education/reading-language/reading-tips/the-benefits-of-kids-book-clubs/> (1.9.2015.)

članove valja ohrabrivati na sudjelovanje u razgovoru i raspravi, ali ih nikako ne treba prisiljavati na nešto na što nisu spremni. Ako šute dobro je suptilno im postavljati pitanja koja zahtijevaju kraći odgovor te ih postepeno uvlačiti u razgovor.¹⁸

Važno je i pažljivo birati knjige za grupu jer one moraju ispunjavati zahtjeve odraslih kao i djece. Trebaju biti zanimljive djeci, biti pisane na određenoj razini tako da odgovaraju njihovoj dobi, ali ipak sadržati dovoljno tema za debatiranje da se mogu uključiti i odrasli.¹⁹

5. Razlozi za pristupanje čitateljskoj grupi

Kada dijete ili tinejdžer odluči pristupiti čitateljskoj grupi uglavnom je razlog želja za čitanjem ili osjećaj da ne čita dovoljno, kada želi upoznati nove prijatelje i s njima raspraviti o pročitanom, a osim škole nema druge prilike za to, jer u krugu grupe može nesmetano izraziti svoje slobodno razmišljanje. Sve nabrojano može se ostvariti kada je osoba motivirana i kada vanjski čimbenici - u ovom slučaju grupa - pozitivno utječu na čitanje. Kako čitateljske grupe imaju jasne rokove i redovite razmake susretanja i čitanja, to može biti dovoljna motivacija onima koji sporije i manje čitaju.

S metodičkog i pedagoškog stajališta nastoji se djecu i mlade odrasle osobe uključiti u čitateljske grupe jer se time promiče čitanje i razvija navika čitanja od najranije dobi, čitateljima se pruža i naizgled drugačiji sadržaj, jer se čitanje odvija usporedno s drugim aktivnostima i uvodi ih se u svijet književnosti na simpatičan način, a nerijetko dijete nalazi u knjizi moguće

¹⁸ Having Great Discussions at Kids' Book Clubs <http://www.pbs.org/parents/education/reading-language/reading-tips/having-great-discussions-at-kids-book-clubs/> (1.9.2015.)

¹⁹ Kids' Book Club Basics <http://www.pbs.org/parents/education/reading-language/reading-tips/kids-book-club-basics/> (3.9.2015.)

rješenje problema koji ga opterećuje. Pitanja koja muče mlade u fazi odrastanja uglavnom se ponavljaju: usamljenost, strah od smrti, depresivnost, obiteljske traume i ljubavni problemi. Čitanje knjiga sa sličnom temom nudi djeci ideju kako pristupiti rješavanju onoga što ih muči. Kako svaki čitatelj ima određene navike, u grupi se obrađuju i sadržaji koje možda ne djeluju privlačno i za kojima čitatelj inače ne bi posegao; no različiti stilovi i žanrovi utječu na literarni razvoj čitatelja, jer tako izlaze iz svojih okvira i otvaraju sebi posve novi svijet. Često se događa da upravo loše knjige uzrokuju najžešće rasprave i to je također način na koji dobra jednako kao i loša literatura čitatelje može nečemu naučiti.

Čitajući u grupi može se već pročitana knjiga doživjeti na posve drugačiji način; dodatna je prednost da se knjiga dijeli s djecom i mladima koji su prošli slično putovanje i time doživljaj dobiva novu perspektivu, uvid u misli drugih čitatelja, a vlastiti se dojam produbljuje i proširuje uočavanjem onoga što izaziva jake reakcije kod čitatelja, bile one pozitivne ili negativne. Stvaranje prijateljstava uvijek je dobro za dušu. U čitateljskim grupama lako je naći osobu sličnih životnih stajališta i svjetonazora, nekog spremnog na kvalitetnu komunikaciju. Dakako, valja misliti na zabavu uz učenje ili učenje uz zabavu, jer upravo zbog toga se postaje član čitateljske grupe: da se na zabavan način pristupi pročitanoj.²⁰

Postati član čitateljskog kluba znači korisno i kvalitetno provoditi slobodno vrijeme. Nadalje, biti član čitateljskog kluba daje članovima pravo na kritičko mišljenje kao i priliku da pokažu svoju kreativnost, vježbaju argumentiranu raspravu, bogate svoj rječnik, jačaju samopouzdanje, vježbaju biti dio grupe.

²⁰ 7 Reasons Why Joining a Book Club Will Help Your Writing <http://writetodone.com/7-reasons-why-joining-a-book-club-will-help-your-writing/> (4.9.2015.)

6. Osnivanje čitateljske grupe

Kako već gore navedeno, online grupe funkcioniraju kao forumi, a stvarne čitateljske grupe su tradicionalni oblik sastajanja u grupi. Kako se osnivaju čitateljske grupe?

Mi kao knjižničari imamo određene razloge kao što su promoviranje čitanja, razvijanje čitateljske navike od najranije dobi, „hranjenje“ čitatelja dodatnim aktivnostima, poticanje onih koji ne vole čitati tj. upoznavanje s književnošću na jedan drukčiji način. Osnivamo klub da bi kod djece razvili ljubav prema čitanju. S druge strane, i oni koji ulaze u grupu isto tako imaju određene potrebe i ciljeve:

- obnoviti navike čitanja
- bolje razumjeti knjige koje čitaju
- stvoriti nova prijateljstva
- kvalitetno se družiti²¹

Kada se utvrde razlozi osnivanja grupe, potrebno je definirati kakvu grupu želimo te shodno tome krenuti u potragu za zaljubljenicima u čitanje. Kao i u svakoj drugoj djelatnosti treba se i u ovom slučaju oglašavati. Često je usmeno prenošenje informacija dovoljno, no ako nam nedostaje članova dobro je oglasiti svoju namjeru okupljanja u čitateljskom klubu plakatom ili letkom, i to najbolje u prostorima u kojima se sastaju djeca i tinejdžeri, kao na primjer u knjižnicama, školama, đačkim domovima. Naravno da ne treba izostaviti ni suvremen način oglašavanja, onaj koji je trenutno mladoj generaciji najbliži, a to su društvene mreže na internetu. Tu je još i osoba koja ih dočekuje u knjižnici, savjetuje im što bi mogli pročitati i koja će im

²¹ David Laskin and Holly Hughes (1995) *The readinggroup book*, A Plume Book, NY, str. 20-24

vrlo rado predložiti čitateljsku grupu. Ipak je izravan kontakt i razgovor u živo najbolja preporuka.

Na početku je bitno razraditi strukturu oko koje će se formirati grupa, zatim definirati osnovna pravila i odrediti ton vođenja rasprave; pri tome se misli na stil – hoće li isti biti ozbiljan, a rasprava intenzivna ili će se samo opušteno iznositi razmišljanja uz lagani društveni razgovor. Nadalje treba odabrati kojom vrstom literature će se grupa baviti, eventualno odabrati žanr ili odmah odrediti pravac: na primjer knjige o psima, o knjižnicama, o prirodi.

Kako bi čitateljska grupa uopće mogla funkcionirati treba imati određeni broj članova. Kao idealan broj za dobru raspravu preporuča se 12 članova. Kada se jave članovi saziva se prvi, inicijalni sastanak za upoznavanje i dogovor. S njima valja odrediti raspored sastajanja i pritom voditi računa da im se ostavi dovoljno vremena za čitanje knjige, jer rasprava u suprotnome nema smisla. Uobičajeno je vrijeme sastajanja jednom mjesečno, najbolje u dogovoren termin, npr. prvi petak u mjesecu. Dobro je držati se na početku dogovorenog dana i sata jer se time štedi vrijeme i ne moraju se dalje dogovarati sastanci. Tako se pojedinci prilagođavaju grupi, a ne obrnuto. Osim mjesta održavanja potrebno je dogovoriti koliko će sastanak trajati i naravno pridržavati se dogovorenih termina. Osim knjižnice, zanimljivo mjesto sastajanja za tinejdžere mogu biti i kafići u kojima glazba, piće i poneka grickalica mogu doprinijeti ugodnoj atmosferi u grupi, pod uvjetom da glazba nije preglasna jer to može ometati raspravu.

7. Nazivi čitateljskih grupa

Članovima čitateljskih grupa izuzetno su važne riječi. One su jedan od razloga zbog kojeg su postali članovi čitateljske grupe i zato je najbolje da sami članovi osmisle ime svoje grupe. Ime služi izražavanju osjećaja ili iskustva koje u njima izaziva čitanje. Imena čitateljskih grupa najčešće reflektiraju karakter grupe, kakva je ili teži biti. Zanimljivo je iz naziva čitateljskih grupa iščitati osnovne karakteristike istih.²²

Pojedini nazivi kazuju gdje i kada se grupa sastaje, kao na primjer: *Knjige zadnjeg četvrtka*, *First Friday (Prvi petak)*, *Vidimo se u četvrtak?*. I napitak uz koji se najradije čita može biti inspiracija za ime grupe: *Tea and Tales*; (*Čaj i priče*), *Chocolate & Books (Čokolada i knjige)*. Mnoge čitateljske grupe koriste zanimljive i duhovite igre riječi vezane za knjigu i čitanje *KaLibar*, *ČITAFORA*, *Knjigolovci*, *Mali knjigoljupci*, *Fiction Addiction (Ovisni o fikciji)*, *The Fellowship of the Worms (Klub knjiških moljaca)*. Ime može biti i naslov najdraže knjige ili biblioteke: *Malo Drvo*, *Crna kutija*, *Čarobna kućica*. Naravno da su knjigoljupci najčešće nadahnuti knjigom i čitanjem, zato svojoj grupi i daju nazive kao: *Između korica*, *Okrenimo novu stranicu*. Žanrovske čitateljske grupe i one koje čitaju samo jednog pisca nose imena odabranih pisaca, odnosno zanimljivu asocijaciju na odabrani žanr: *Orient Express*, *Aghata Christie Club*, *Tempo di parole (Vrijeme za riječi)*.

U slučaju da osnivaču nedostaje originalan naziv, može pogledati *Popis 58 pametnih imena za čitateljske grupe (List of 58 Clever Book Club*

²² What's in a Name? <http://www.readinggroupchoices.com/reading-groups/advice-tips/whats-in-a-name> (23.12.2015.)

Names)²³ možda tu pronađe inspiraciju. No valja zapamtiti jedno jednostavno i na prvi pogled očigledno pravilo: ime treba odabrati tako da daje naznaku tko čini čitateljsku grupu. Svoj naziv biraju naravno sami članovi – prema nekim od njihovih obilježja, prema mjestu sastanka, prema omiljenom žanru, djelu ili piscu, a mladi u tom odabiru i osmišljavanju doista puštaju maštu na volju što je i smisao.

8. Pravila čitateljske grupe

Kao gore navedeno jedan od prvih zadataka pri osnivanju čitateljske grupe je donošenje pravila i standarda ponašanja grupe. Svaka grupa definira svoja pravila ponašanja. Pravila i standardi ponašanja kojih se članovi trebaju pridržavati sprečavaju nepoželjne nesuglasice te pomažu da sastanci teku glatko i učinkovito. Sve članove valja upoznati s pravilima ponašanja bez obzira koliko jednostavna pravila bila. Osim toga, dobro ih je s vremena na vrijeme ponoviti. To je najbolje činiti redovito dok je grupa na početku rada, a kasnije samo ponekad spomenuti kada pristupi novi član grupi ili kao diplomatski način rješavanja problema s ponašanjem nekoga člana.

Dobra pravila za grupu su:

- ne ubacivati se u tuđe izlaganje i slušati
- različita su mišljenja dopuštena i poželjna, neslaganje s tuđim mišljenjem izražava se na pristojan način
- nema vrijeđanja i psovanja
- postavljanje jasnog kriterija biranja knjige, važno za žanrovske grupe

²³ List of 58 Clever Book Club Names <http://brandongaille.com/list-58-clever-book-club-names/> (23.12.2015.)

- uvažavanje voditelja i moderatora
- nulta točka tolerancija za neprikladno ponašanje
- svi se pridržavaju zadane teme
- svi imaju jednako pravo na sudjelovanje u raspravi
- razgovore nevezane na temu valja obaviti prije ili poslije radnog dijela
- svi trebaju biti svjesni važnosti prisustvovanja sastancima
- dogovoriti hoće li se dopustiti sudjelovanje u raspravi članu koji nije pročitao knjigu do kraja
- istaći važnost pravovremenog dolaska, u suprotnom to je manjak poštovanja prema ostalim članovima
- držati se dogovorenog rasporeda i vremenskog okvira sastanaka
- pri organizaciji nekog društvenog događanja svi članovi trebaju doprinijeti.²⁴

9. Inicijalni susret

Da bi se budući članovi okupili i na koncu sastavili čitateljsku grupu potrebno je organizirati prvi susret. Za taj susret valja svima poslati obavijest i obaviti informativni razgovor s njima. Uloga knjižničara koji vode i organiziraju grupe je prepoznati zajedničku sklonost članova knjižnice koji bi mogli biti zainteresirani za ovakav vid usluge te im ponuditi sudjelovanje u radu grupe. Svrha prvog susreta je upoznavanje članova s pravilima rada te dogovor o načinu komunikacije između susreta, dogovor o mjestu sastanka, vremenu i dužini trajanja. Dobro je za tu priliku pripremiti popis pravila

²⁴ Book Club Rules and Standards <http://www.thereadingclub.co.uk/book-club-rules-and-standards.html> (15.9.2015.)

ponašanja, o istima razgovarati i možda ponešto promijeniti. S tim se pravilima treba složiti većina članova grupe. Kod dogovaranja vremena održavanja sastanaka potrebno je odrediti uvijek isti dan i vrijeme sastajanja kako bi članovi mogli lakše planirati svoje slobodno vrijeme – k tome održavanje sastanka u isto vrijeme doprinosi stjecanju navike dolaska. Na prvom sastanku voditelj treba zapisati kontakte članova radi lakše komunikacije između susreta, a to je broj mobitela i/ili e-mail adresa, a dobro je otvoriti i profil čitateljske grupe na Facebooku.

Nužno je dogovoriti se o načinu biranja knjiga da se na budućim sastancima grupe gubi što manje vremena na dogovor što će se sljedeće čitati. Dobro je anketom ili razgovorom ispitati interese članova i tako doznati što žele čitati, pa prema tome izraditi popis za idućih nekoliko mjeseci ili čak za godinu dana. Jasno je da je pridržavanje popisa stvar izbora, može ovisiti o trenutnom raspoloženju u grupi ili o pojavi nekog novog naslova koji može biti zanimljiviji od većine naslova koji se nalaze na popisu.

Na inicijalnom sastanku dobro je članove grupe upoznati s pravilima kućnog reda, ako se grupa sastaje u knjižnici ili nekoj drugoj ustanovi. Tada se i pravila grupe trebaju prilagoditi pravilima prostora u kojemu se održavaju sastanci. To je važno ako se prostor fizički ne može odijeliti, jer sastanci čitateljske grupe ne smiju remetiti redoviti rad knjižnice.

Prvi susret svakako treba započeti upoznavanjem članova grupe na način da se sudionici posjednu u krug i svatko se predstavi tako da u kratkim crtama iznese samo one činjenice koje su bitne za grupu. Sastanak se može započeti igrom kojoj je cilj upoznavanje književnog ukusa članova. Zadatak je u tri minute napisati niz knjiga koje bi ponijeli sa sobom na pusti otok. Nakon isteka vremena članovi se predstavljaju i čitaju svoju listu knjiga.

Ovo može biti i dobar početak za stvaranje popisa knjiga za čitanje, naročito ako se naslovi ponavljaju kod većine članova. Raspored sjedenja u krug treba zadržati i pri vođenju ostalih sastanaka grupe jer se tako svi članovi međusobno dobro vide, voditelju rasprave lakše je pamtiti tko se javio idući za riječ ili pak uočiti tko ne sudjeluje u raspravi. Valja napomenuti da bi bilo dobro da u raspravi i razgovoru sudjeluju svi nazočni, pa makar bili samo gosti, ali samo ako istinski žele. Članove grupe ne valja prisiljavati na razgovor, nije bitno koji je razlog.²⁵

Jedan od zadataka prvog sastanka je i donošenje odluke o prisustvovanju sastanku onih članova koji ne pročitaju knjigu do kraja. Samo cijela grupa može donijeti takvu odluku i usvojiti je kao obrazac ponašanja. Neke grupe isključuju iz rasprave članove koji nisu odradili zadatak čitanja knjige. No u većini grupa vodi se rasprava uobičajenim tijekom i sa članovima koji nisu do konca pročitali djelo, pazeći samo da im ne otkriju završetak djela, pa se raspravlja o početku knjige i do onog dijela do kojeg je član došao.

Nakon određivanja mjesta i vremena sastanka te osnovnih pravila ponašanja potrebno je isplanirati ostale aktivnosti druženja uz knjigu. Kako se grupe najčešće sastaju jednom mjesečno dobro je sastanke upriličiti uvijek isti dan što članovima olakšava planiranje ove aktivnosti. Sastanak uobičajeno traje dva do tri sata, a ako su članovi djeca i kraće, jer se oni ne mogu toliko dugo koncentrirati. Prilikom zakazivanja sastanka dobro je isplanirati pauzu u vrijeme božićnih i novogodišnjih blagdana kao i zimskih i ljetnih praznika.²⁶ Obzirom da u narodnim knjižnicama praznici nisu

²⁵ Bašić, I., O čitateljskim grupama: metodički priručnik s primjerima dobre prakse, Balans centar za logopedagogiju i biblioterapiju, Zagreb, 2014.

²⁶ Organising Book Club Meetings <http://www.thereadingclub.co.uk/OrganisingBookClubMeetings.html> (11.9.2015.)

prepreka, takva stanka nije neophodna te ovisi o dogovoru s članovima grupe.

Odabir mjesta održavanja sastanaka čitateljske grupe važan je čimbenik koji određuje ton rasprave i isti može olakšati ili otežati samu raspravu. Dobro je da i klasične čitateljske grupe imaju svoje mjesto u *cyber-prostoru*, koje je dostupno samo članovima grupe ili otvoreno za svu javnost. O tome bi trebala odlučiti grupa.

Svaki sastanak bi trebao završiti s jasno određenim zadacima za idući sastanak. Valjalo bi ponoviti i naglasiti koja je sljedeća knjiga za čitanje, kada i gdje će se održati sljedeći sastanak (ukoliko se prostor mijenja), tko je moderator i koji se eventualni dodatni materijal treba pročitati.²⁷ – ili koje igre pripremaju djeca – članovi za iduću raspravu.

10. Priprema rasprave

Raspravu čitateljske grupe najčešće priprema i usmjerava voditelj čitateljske grupe ili moderator. Kako je već navedeno, za uspješno vođenje važna je dobra priprema koju mogu olakšati vodiči za čitateljske grupe koji su uobičajeni u anglosaksonskim zemljama. Vodiči su kratke knjižice pisane isključivo za čitateljske grupe, a objedinjavaju niz pitanja i tema za raspravu, metode i principe na kojima bi se ista temeljila. Moderator može se poslužiti Internetom gdje postoji niz besplatnih online vodiča.²⁸ Ali svakom dobrom moderatoru knjiga će sama nametnuti niz pitanja i tema za raspravu, neće mu trebati vodič. Pri čitanju valja bilježiti teze za raspravu, stvarati liste

²⁷ Book Club Meeting Locations <http://www.thereadingclub.co.uk/BookClubMeetingLocations.html> (11.9.2015.)

²⁸ Reading Group Guides <http://www.thereadingclub.co.uk/ReadingGroupGuides.html> (9.9.2015.)

ključnih motiva, bilježiti citate ili jednostavno posebno značajne misli.²⁹ Voditelj čitateljske grupe ima zadatak pripremiti teme za raspravu i pitanja za poticanje razgovora, i po potrebi, dodatni materijal kao biografiju pisca, dobre i loše recenzije, intervju s piscem i slične dopune.³⁰ Na raspravu utječe također ugođaj i prostor. Dobra atmosfera dodatno se može naglasiti dekoriranjem prostora i izborom glazbe. Glazba je značajna za stvaranje opuštene atmosfere, može se čuti posve tiho, kao podloga za raspravu i naravno ne smije odvrćati pozornost od teme.

Važan dio za razumijevanje pročitanog štiva i razgovor o istome je svjesno čitanje, a to je čitanje s olovkom u ruci. Kada se naiđe na zanimljiv odlomak, citat, formulaciju, metaforu ili jednostavno dobar prikaz taj se dio označi. Osim toga čitatelji dobivaju upute da tijekom čitanja zabilježe bitne teze, izrade popise ključnih motiva i zapišu situacije koje su im čudne ili nejasne. Sve se njihove zabilješke koriste u diskusiji i često je vrlo zabavno čuti mišljenje ostalih članova na lijepe misli ili citate. Ako su ti odlomci dulji, mogu se označiti tako da se između stranica umetne trakica. Vremenom se tako sakupi priličan broj citata, koji se bilježi u posebnoj knjižici i tako na koncu dobije osobni popis citata jedne grupe. Jednako se mogu izdvojiti zanimljivi ulomci i čitati na glas, vježbati intonaciju i podijeliti svoja zapažanja s ostalima i tako otvoriti raspravu. Na ovakav se način uvodi logičan red u motive i teze za raspravu, s ciljem vođenja rasprave na način koji svi mogu pratiti i tako znati koji je dio uvod, koji je ključni a koji je zaključak.

Nakon čitanja i diskusije dobro je zabilježiti opći dojam kod sebe i

²⁹ Tibljaš, V., Čitateljski klub: upute za voditelje, Magazin Gradsk knjižnice Rijeka <http://gkr.hr/Magazin/Teme/Citateljski-klub-upute-za-voditelje> (18.10.2015.)

³⁰ How to Lead Book Club Meetings <http://www.thereadingclub.co.uk/HowToLeadBookClubMeetings.html> (6.9.2015.)

ostalih kao te nekoliko napomena koje su također potaknute pročitanim knjigom ili raspravom. Doživljaj o jednom djelu ne bi bio potpun, ako se ne kaže nešto o piscu – dakle valja se pripremiti i predstaviti autora s njegovom biografijom i bibliografijom, iznijeti nešto zanimljivo o toj knjizi što su pak drugi napisali i o samom autoru. Ove se informacije ne moraju čitati, poželjno je da se prepričaju na način da ih jedan član grupe, koji se time pozabavio, iznese u sažetom obliku i podijeli s ostalima ne samo činjenice i tuđe kritike, nego i nešto zanimljivo i duhovito. Svi članovi pak mogu poraditi na popisu romana sa sličnom temom i u tu svrhu istražiti ostala djela u knjižnici; rezultat bi trebao biti popis s dva do tri nova naslova kao preporuka za čitanje.

11. Struktura i vođenje rasprave

Rasprava je daleko bolja u čitateljskim grupama koje vodi voditelj ili moderator. Moderator nije nadređen grupi, on je samo kormilar rasprave, nije ispitivač, već osoba koja iskazuje svoje mišljenje, istovremeno uvažavajući mišljenje ostalih članova grupe. Ležeran *free for all* stil nije učinkovit jer često nedostaje autoritet i voditelj teško uspijeva prekinuti svađu ili usmjeriti raspravu u konstruktivnom pravcu. Voditelj-moderator čitateljske grupe / rasprave ima nekoliko zadataka:

- upoznati sve članove i njihove stilove izražavanja jer neke treba poticati, a druge valja usmjeravati u izlaganju
- usmjeravati razgovor
- spriječiti dominaciju pojedinca u razgovoru
- poticati konstruktivnu debatu, ne dopustiti svađu

- dopustiti članovima vrijeme za nevezani razgovor, naročito na početku sastajanja grupe kada se članovi još ne poznaju
- rješavati administrativna pitanja: podsjećati na vrijeme i mjesto sastanka i na zadatke pojedinih članova (što može obavljati i neki drugi član, ovisno o dogovoru).³¹

Ponekad je teško pokrenuti stimulirajuću raspravu iako je knjiga dobra. Postoje razni razlozi za to. Ponekad su raspravljajući loše volje ili nemotivirani. Ponekad je voditelj nedovoljno koncentriran. Ponekad je jednostavno loša bioproгноza. Kada su teme i pitanja unaprijed pripremljena, voditelj je sigurniji, pa postoji veća vjerojatnost da će se rasprava lakše odvijati i članovi se mogu usredotočiti na bitna pitanja. Ako se žustra rasprava vodi oko samo jedne teme, nije nužno uvesti novu temu samo da bi se prošlo sve što se unaprijed pripremila.³²

Dobro je započeti sastanak čitateljske grupe s općenito postavljenim pitanjima i temama koje su svima bliske, i stoga, pogodne za raspravu. Pri tome valja promatrati u kojem se pravcu razvija zanimanje grupe i iz toga zaključiti na koju se temu treba usredotočiti ili koju izbjegavati. Kako je već navedeno, najdraža književna vrsta čitateljskih grupa je roman. Unatoč tome što isti obuhvaća različite teme, likove i zaplete, prilazi mu se uglavnom postavljajući univerzalna pitanja. Ivana Bašić navodi niz pitanja koja se mogu koristiti za svako djelo: *Što mislite o naslovu knjige? Odražava li naslov temu knjige? Koji bi naslov, po vašem mišljenju, bolje odgovarao naslovu knjige? Jeste li zadovoljni naslovnicom knjige? Predstavlja li ona*

³¹ How to Lead Book Club Meetings
<http://www.thereadingclub.co.uk/HowToLeadBookClubMeetings.html> (6.9.2015.)

³² Discussion Points for Book Clubs <http://www.thereadingclub.co.uk/discussion-points-for-book-clubs.html> (3.9.2015.)

*sadržaj na najbolji način? Što mislite zašto je autor počeo priču na ovakav način? Koji su likovi uvjerljivo prikazani? Podsjećaju li vas likovi na osobe koje poznajete? S kojim se likovima možete poistovjetiti? Jeste li razmišljali kako bi se neke situacije razriješile da su likovi drugačije postupili? Mislite li da u knjizi ima autobiografskih elemenata? Jeste li poželjeli čitati još neku knjigu istog autora i zašto? S kojim bi se knjigama koje ste čitali ova knjiga mogla usporediti?*³³

*Pitanja koja se još mogu postaviti su: Na koji način autor rasyjetljava temu? Slažete li se s autorovim mišljenjem i zašto? Pogađa li vas knjiga na bilo koji način osobno? Na koji način? Koliko ste upoznati s problemima likova i okolnostima u kojima se oni nalaze? Što mislite o stilu pisanja? Koliko je značajan simbolizam za razumijevanje djela? Kojem žanru pripada djelo i koje karakteristike žanra zadržava, a u čemu odudara od njega? Koliko je vjerodostojan prikaz vremena radnje romana? Slažete li se s pročitanim recenzijama? Što im zamjerate?*³⁴

Dobro je, s vremena na vrijeme, uključiti sve članove grupe u pripremu pitanja za raspravu. Dovoljno je da svaki član na sastanak dođe s pripremljenim pitanjima, tako će svi biti uključeni i teret pripreme neće nositi jedna osoba.³⁵ Druga prednost ovog pristupa je što se djeca i tinejdžeri osjećaju uključeni i korisni, te isti djeluje posebno stimulirajuće na njih. Oni nisu samo sudionici u raspravi, nego i aktivni stvaratelji. Poneka djeca se teže prilagođavaju slobodnoj raspravi. To je naročito izraženo u književnoj i verbalnoj komunikaciji te može utjecati na diskusiju u čitateljskoj grupi.

³³ Bašić, I., O čitateljskim grupama: metodički priručnik s primjerima dobre prakse, Balans centar za logopedagogiju i biblioterapiju, Zagreb, 2014., str. 69.

³⁴ Discussion Points for Book Clubs <http://www.thereadingclub.co.uk/discussion-points-for-book-clubs.html> (7.9.2015.)

³⁵ Good Questions and Discussion Topics <http://www.thereadingclub.co.uk/GoodQuestionsDiscussionTopics.html> (7.9.2015.)

Voditelj tada treba dati više vremena za iznošenje mišljenja onim osobama kod kojih se javlja zadržka, a ostatak grupe potrebno je naviknuti na takvo stanje i zamoliti ih za dodatnu strpljivost.

Jedna od najizraženijih odlika voditelja čitateljske grupe trebala bi biti fleksibilnost. Uloga voditelja je usmjeravati razgovor u željenom smjeru i pobrinuti se da rasprava teče neometano prema prethodno dogovorenim načelima te da se suprotstavljena mišljenja izražavaju s poštovanjem i uvažavanjem prema ostalim sudionicima u grupi. Njegov je zadatak oslušivati želje grupe, i kada se jedna tema iscrpi, nadovezati se i osmisliti prelazak na novu temu. Najbolje knjige za raspravu su one koje polariziraju mišljenje. Kada knjiga ne izaziva nikakvu emociju i zanimanje članova, voditelj bi možda trebao razmisliti i o ranijem završetku rasprave.³⁶ Voditelj se ne smije bojati dugih stanki i tišine, nego prihvatiti ih kao dio rada grupe. Tišina zna biti ugodna, a članovima daje vremena za promišljanje.³⁷ Jako je bitno da članovi grupe, posebice djeca i tinejdžeri, nauče slušati ostale – biti dobar slušatelj je jednako bitno kao i biti dobar govornik. Ove se vještine uče od malih nogu, a od suštinskog su značaja za kasniji razvoj djeteta.

Problem u raspravi može se pojaviti u slučaju da neki član ne pročita knjigu do kraja. Raspravu bi tada trebalo usmjeriti na početne reakcije i književne likove tako da svi mogu sudjelovati u razgovoru, i kao što je već napomenuto, nastojati da se ne otkriju važni zapleti članu koji nije dovršio djelo kako se ne bi utjecalo na njegov doživljaj priče. Ponavlja li se često da isti član ne pročita knjigu upitna je njegova predanost grupi, a to ne bi smjelo na duži rok narušavati kvalitetu rasprave i rad grupe. Ima li više

³⁶ How to Lead Book Club Meetings

<http://www.thereadingclub.co.uk/HowToLeadBookClubMeetings.html> (6.9.2015.)

³⁷ National Reading Group Month http://www.nationalreadinggroupmonth.org/PDFS/NJLA-NRGM_Manual.pdf (2.9.2015.)

članova kojima se to događa, možda vrijeme određeno za čitanje nije najbolje izabrano, a to se može odnositi i na samu knjigu. Tada treba poduzeti korake da se isti obrazac više ne ponovi.³⁸

Kod djece je posebno važna igra koja je jako povezana s njihovim kognitivnim razvojem i emocionalnim blagostanjem. Ona u kontekstu čitateljskih klubova za djecu zapravo pospješuje razvoj mašte, jezičnih i metakognitivnih sposobnosti. Nadalje, bitna je za kulturnu i društvenu integraciju jer predstavlja oblik istraživanja sebe i svjetova o kojima pričaju knjige. Dijete prenosi iskustva stečena u igri u obrasce ponašanja, društvene konvencije i referentne objekte. Dakle, igra, osim što izražava emocionalni život djeteta i refleksiju pročitano, omogućuje razvoj tjelesnih funkcija, motorike, kognitivnih sposobnosti i socijalnih vrijednosti, a to je odnos prema drugima i kako vidi sebe u društvenoj interakciji. U tom smislu možemo reći da igra ima značajnu ulogu u procesu sazrijevanja djeteta-čitatelja.

Svaki susret čitateljske grupe treba imati jasno definiranu strukturu da bi članovi grupe znali što mogu očekivati od sastanaka. Jasno definirana struktura pomaže članovima da se ugodno osjećaju i izbjegnu stres zbog nepoznatog. Za svaki sastanak važno je druženje i vrijeme za slobodan razgovor, i naravno, vrijeme za raspravu o pročitanoj knjizi. To je osnovna struktura sastanka, a bitno je jasno odvajanje vremena za druženje od vremena za analizu pročitano djela. Nakon opuštenog razgovora slijedi vrijeme za raspravu o pročitanoj knjizi. Preporučljivo je započeti s nekom aktivnošću koja će sudionike uvesti u raspravu. Voditelj ili zaduženi član grupe može ukratko predstaviti knjigu i pisca i iznijeti pripremljene dodatne

³⁸ How to Lead Book Club Meetings
<http://www.thereadingclub.co.uk/HowToLeadBookClubMeetings.html> (6.9.2015.)

informacije o važnim aspektima knjige. Nakon tog kratkog uvoda slijedi glavni dio sastanka – rasprava.

Važno je napomenuti da sastanak treba početi i završiti na vrijeme, u dogovorenom okviru. Do kraja rasprave valja razjasniti svaki nejasni odgovor te zaključiti sastanak ocjenom knjige. Na taj se način zaokružuje cjelina i dobiva povratna informacija o pročitanoj knjizi. Mnogi voditelji čitateljskih grupa vode dnevnik sastanaka klubova u koje bilježe primjerice sljedeće elemente:

- popis članova kluba i promjene (napuštanja, priključivanja)
- datume održanih rasprava te autore i naslove knjiga o kojima se raspravljalo
- popis svih predloženih knjiga za rasprave
- srednju ocjenu kojom su članovi ocijenili knjigu nakon rasprave
- odabrane citate.

Vođenje dnevnika može biti korisno za klub kao izvjestan trag u vremenu, može poslužiti za analizu uspješnosti kluba ili dati smjernice za razvoj, a igra ocjenjivanja knjige može biti izuzetno zanimljiva jer može pokazati koliko uvažavanje tuđeg mišljenja i argumentacija drugih može utjecati na promjenu stava prema pročitanoj knjizi - ocjene se vrlo često mijenjaju što se više rasprava približava kraju.

Prije razilaženja članova voditelj treba najaviti iduću knjigu za grupu, podijeliti zadatke članovima i podsjetiti ih na sve važno za idući sastanak.³⁹

³⁹ National Reading Group Month http://www.nationalreadinggroupmonth.org/PDFS/NJLA-NRGM_Manual.pdf (2.9.2015.)

12. Izbor knjige za grupu

Već smo napomenuli da uspjeh čitateljske grupe ovisi o tome jesu li naslovi za čitanje primjereno odabrani i taj je dio najvažniji element u organizaciji čitateljske grupe o kojem valja razmisliti. Stoga valja sazvati inicijalni sastanak te s članovima dogovoriti koje vrste knjiga će se čitati. Pri tome treba predstaviti sve žanrove i izabrati između fikcije, klasika, modernih bestselera, visokoumjetničkih književnih djela ili šunda.

Fikcija je najčešći izbor čitateljskih grupa, uglavnom romani i kratke priče jer uključuju maštovitu pripovijest i zabavne su. Neki romani i priče sadržavaju edukacijske, političke pa čak i propagandne elemente. Iako je fikcija vid bijega, ona potiče dobar intelektualni razgovor jer čitatelja veže za likove i konflikte u priči.⁴⁰

Također treba odrediti način odabira knjige, jer je to dio organizacije – ako se u grupi počne nepovezano diskutirati o izboru knjige, diskusija može prerasti u svađu što pak oduzima vrijeme za razgovor. Način odabira vremenom se može i promijeniti ako se pokaže da ne zadovoljava potrebe grupe.

Najčešća metoda biranja knjige u grupi je kada članovi predlože nekoliko naslova od kojih se čitaju oni za koje je glasala većina. Djeca bi sama trebala predložiti naslov koji im se dopada jer tada možemo biti sigurni da će rado pročitati knjigu i sudjelovati u raspravi. Također valja uzeti u obzir i osobno mišljenje članova jer se tako proširuje izbor naslova van onog zadanog školskim kurikulumom. Još jedan način odabira je da domaćin ili moderator sastanka predloži naslov, jer tada svi članovi naizmjenično biraju naslov i svatko dođe na red. Ako biranje naslova postane iz nekog razloga

⁴⁰ Reading General Fiction <http://www.thereadingclub.co.uk/ReadingGeneralFiction.html> (2.9.2015.)

problematično, mogu se unutar grupe odrediti ili izabrati članovi povjerenstva koji će odlučiti o naslovima knjiga. Dodatnu pomoć u pronalaženju valjanih naslova pružaju i razne web stranice čitateljskih klubova koji objavljuju popise, daju preporuke što se može čitati te dodatke i recenzije. Također se knjiga može izabrati s popisa nagrađenih knjiga (*Pulitzer, The Orange Broadband Prize for Fiction, The Galaxy British Book Award, The Costa Book of the Year, the Man Booker Award, godišnja nagrada British Book Awards, Samuel Johnson Prize for Non-fiction, Arthur C. Clarke Awards, Crime Writers' Association Dagger Awards*), ili s popisa preporuka poznatih osoba. Knjižnice i knjižare također imaju dobar izvor preporuka. Današnje je izdavaštvo toliko obilno da čitatelje nerijetko zatrpava obiljem prijedloga. U slučaju da ni jedan od suvremenih naslova ne zadovoljava želje čitatelja, uvijek mogu posegnuti za klasicima. Oni su dobar izbor za raspravu jer se rasprava u čitateljskoj grupi razlikuje od pročitane lektire te ponovno čitanje donosi sa sobom sasvim novo iskustvo.⁴¹

Nikako se ne smije zanemariti najjednostavniji i najbolji način odabira knjige, a to je usmena preporuka bliskih osoba, osoba čije se mišljenje respektira i kojima se vjeruje. Često su to istomišljenici stoga može njihova preporuka biti dobar izvor za izbor naslova.⁴²

Članovi čitateljske grupe uglavnom se učlanjuju u grupu kako bi proširili svoje čitateljsko iskustvo i obogatili svoje iskustvo, stoga su naslovi koji „čitatelja vode gdje nikada nije bio“ izuzetno dobar izbor knjiga za grupu. U tu kategoriju mogu ući i zabranjeni naslovi koji zbog svojih kontroverzi jamče dobru raspravu. Važno je na kraju sastanka jasno

⁴¹ Choosing Books for a Book Club <http://www.thereadingclub.co.uk/ChoosingBooksBookClub.html> (7.9.2015.)

⁴² Where to Source Books From? <http://www.thereadingclub.co.uk/WhereSourceBooksFrom.html> (9.9.2015.)

definirati tko će idući put dati prijedlog naslova za čitanje i dobro je voditi evidenciju predloženih naslova. U nekom razdoblju razvoja dječaci i djevojčice postaju jedni drugima „neprijatelji“ tako da se u mješovitom okruženju teško može postići kvalitetna rasprava i suradnja. Valja voditi računa i o ukusu čitateljske populacije.

Na početku rada grupe dobro je odabrati kraće knjige dok se članovi ne naviknu jedni na druge i na funkcioniranje unutar grupe, dok se ne stvori rutina čitanja. To je razlog zašto se preporuča izbjegavati uznemirujuće i kontroverzne sadržaje; takvim se štivom grupa može pozabaviti kada se članovi bolje upoznaju. Ako članovi grupe izraze mišljenje da ih određeni naslov ne zanima ili se zbog toga mijenja njihovo dobro raspoloženje, treba biti fleksibilan, prihvatiti promjene i ne držati se prethodno sastavljenog popisa.⁴³

S vremena na vrijeme dobro je razbiti monotoniju koja može nastati kada se obrađuju slične teme, stoga valja odabrati sasvim drugačije naslove. Dobro je pročitati na primjer putopis, bajku, knjigu povijesnog sadržaja ili poeziju koja može rasplamsati osjećajnu raspravu, a zabavu jamči uprizorenje najdražih scena iz odabrane drame. Promjena načina biranja knjige također razbija svakidašnju rutinu i unosi tračak zabave u susrete. Na primjer, svaki član grupe preporučí jednu temom kontroverznu knjigu, ukratko prepriča sadržaj i naglasi zašto je knjiga smatrana kontroverznom. Zatim se glasanjem odluči hoće li se ta knjiga čitati ili ne. Može se odabrati knjiga i prema mjestu gdje je pisana, prema mjestu nastanka i na dan sastanka pripremiti zakusku s nacionalnim jelima, glazbom i dekoracijom koji su tipični za tu državu ili to mjesto. Različite prigode dobar su povod za

⁴³ Choosing Books for a Book Club <http://www.thereadingclub.co.uk/ChoosingBooksBookClub.html> (7.9.2015.)

promjenu rutine - može se odabrati 'ljubić' za Valentinovo ili knjiga o vješticama za Halloween. Promjena ljetnog u zimsko vrijeme ili obrnuto dobra je prilika za čitanje romana koji u naslovu sadrži riječ vrijeme kao *Il tempo bambino* u kojem Simona Baldelli govori o jednom neobičnom vremenu. Može se čitati i knjiga u kojoj se govori o vremenu kao npr. *Izum Hugoa Cabreta* o siroču koje živi na pariškom kolodvoru i da bi se prehranio bavi se održavanjem satova ili zamršena priča poput satnog mehanizma u knjizi *Satni mehanizam* Phillipa Pullmana. Čak i kada nam se na popisu ne nalaze klasici, ponekad se može predložiti čitanje dvaju romana iste teme - jedan klasični, a drugi suvremeni. U slučaju da dođe do zasićenja i da sastanci postanu monotoni može se poseći za žanrom koji se do tada još nije čitao ili jednostavno predložiti lokalnog pisca kojega još nitko nije otkrio.⁴⁴

Kao što je već rečeno, najčešći izbor čitateljskih grupa je fikcija jer je uvriježeno mišljenje da ona potiče dobre rasprave. No i publicistika može biti jednako zanimljiva za grupu jer osim što je dobra za raspravu puna je novih informacija i donosi potpuno novo iskustvo. Fikcija, zacijelo, ima svoje prednosti, posebice kad je riječ o djeci i tinejdžerima. Privlačna je, uzbudljiva i zabavna za čitanje, potiče razvoj mašte, izvrsna za bijeg od svakodnevnice, nerijetko se radi o priči u kojoj svaki član proživljava vlastiti jedinstveni doživljaj. Postoji širok spektar reakcija na isti tekst te brojne varijante interpretacija koje otvaraju velik prostor za raspravu i razmjenu mišljenja kod djece i mladih. Prednost publicistike prije svega je obrazovni aspekt, ali i drugi korisni učinci mogu proizaći iz čitanja takve literature.

Povijesni ili znanstveni tekstovi mogu potaknuti na odlazak u muzej ili astronomski centar. Čitatelj, konkretnije dijete ili tinejdžer, može nakon što

⁴⁴ Fun Ways to Choose Books <http://www.thereadingclub.co.uk/FunWaysToChooseBooks.html>
(7.9.2015.)

se pozabavi likovnom monografijom ili biografijom likovnih umjetnika, dobiti želju posjetiti likovnu galeriju ili muzej. I naizgled najdosadnija literatura dobiva novu dimenziju kada je pročitana u stimulatívnoj okolini (šuma, plaža, jezero) i kada se o njoj raspravlja u zanimljivom i inspirativnom društvu. Ako odabrana knjiga govori o životinjama zabavno je otići u zoološki vrt, eko park ili na farmu – mladi čitatelji često ovako povezuju ono što čitaju s realnim svijetom. Naposljetku, važno je napomenuti da presudni čimbenik izbora naslova za čitateljsku grupu može biti i broj dostupnih primjeraka knjige u knjižnici.

13. Problemi u čitateljskoj grupi

Mnoge neugodne situacije i nesporazumi mogu se spriječiti upoznavanjem svakoga člana s pravilima grupe i s važnošću njihova poštivanja. Osim toga, jasna struktura susreta daje članovima na znanje što se od njih očekuje. No prije svega, voditelj je taj koji može spriječiti mnoge probleme na način da potiče sramežljive, obuzdava glasne i ne dopušta isticanje pojedinca nad grupom. Važno je uvijek naglašavati da se svako mišljenje poštuje jer u književnoj analizi nema dobrog ili lošeg mišljenja.

Različiti sukobi i neslaganja mogu se spriječiti donošenjem zajedničkih odluka. Tako je dobro donijeti odluku o sudjelovanju onih članova koji nisu pročitali knjigu – uglavnom i oni mogu biti nazočni i sudjelovati u raspravi u mjeri u kojoj ne narušavaju kvalitetu čitateljskog iskustva ostalih.

Istraživanja su pokazala da u 60% grupa dominira jedan član, što načelno nije problem. Taj član postaje problem kad uđe u konflikt s grupom. Jasna pravila, kao na primjer, slušanje dok drugi govori omogućavaju

međusobno uvažavanje članova, a time sprečavaju i dominaciju pojedinaca; ako se to ipak dogodi, voditelj je odgovoran za ublažavanje neugodnosti i preusmjeravanje rasprave. Na taj način, voditelj uspostavlja autoritet nad grupom. Ukoliko problematični član nije svjestan svojeg ponašanja, što zna često biti slučaj, dobro je s njim porazgovarati nasamo i skrenuti mu pozornost na problem koji se pojavio.⁴⁵

Već je nekoliko puta navedeno da rasprava treba proizaći iz pročitanog, ne iz osobnih problema. Utkati osobno u raspravu nije samo po sebi problem, no kad analiza osobnih problema zasjeni analizu književnog djela, postavlja se pitanje treba li nam čitateljska grupa ili grupa psihološke podrške.

Mogući problem koji se može pojaviti u čitateljskoj grupi je dosada. Najčešće se javlja kod izbora loše ili neprikladne knjige za grupu, kao na primjer, kada je knjiga preduga, pa se članovi zasite sadržaja, ili puna likova i događaja, pa članovi ne mogu pratiti radnju. Dosada se može javiti i pri čitanju stalno istih tema i žanrova. Neprestano ponavljanje istih obrazaca vremenom postane dosadno radi zasićenja; stoga je bitno osvijestiti zasićenost članova i poduzeti korake za sprečavanje iste. Igranje igara vezanih za pročitanu knjigu, kvizovi, izleti, drugačiji odabir knjige za grupu ili jednostavno razbijanje uobičajene strukture sastanka razbit će monotoniju i dosadu.

Kako bi se izbjegle neugodnosti valja se držati dogovorenih pravila, kao primjerice, ne kasniti na sastanke i ugasiti mobitele. Time se odašilje poruka kojom se daje na važnosti grupi i uvažavaju njezini članovi. Ukoliko se dogodi da članovi ipak počnu napuštati grupu nije vrijeme za paniku.

⁴⁵ Dealing with Problem Members <http://www.thereadingclub.co.uk/DealingWithProblemMembers.html> (12.9.2015.)

Članovima je možda zamoran raspored, vremenom će se uhodati, a i pristizati će i novi članovi.⁴⁶ Dobro je u takvim slučajevima ispitati razloge osipanja grupe kako bi se problem detektirao i kako bi se mogao ubuduće spriječiti.

14. Razbijanje monotonije u susretima čitateljske grupe

Nakon uspostavljanja rutine u čitateljskom klubu dobro je s vremena na vrijeme izaći iz rutine. Niže je navedeno nekoliko jednostavnih prijedloga kako unijeti osvježenje i novu dimenziju u raspravu i razbiti ustaljenu atmosferu na sastancima. Najjednostavnije je pristupiti raspravi iz posve druge perspektive. Mogu se na primjer pronaći uporišta za raspravu u biografiji pisca ili u događajima opisanim u povijesnim knjigama ili novinama. Kontekst rasprave može se proširiti istraživanjem pojedinih aspekata priče s povijesne, kulturološke ili političke točke gledanja. Dobra strategija je i promjena mjesta sastanaka. Uobičajeni raspored na neobičnom mjestu donosi ugodne promjene. Za lijepa vremena sastanci se mogu organizirati u parku ili nečijem dvorištu, na plaži ili bilo kojem otvorenom prostoru gdje je moguće koncentrirati se na raspravu. Neka knjiga može čitatelje ponukati na odlazak u kino, kazalište, na izlete, u muzeje, galerije ili planetarij.⁴⁷ Izlet jača odnose u grupi i dobro ga je organizirati kada se grupa već uhoda. Odlazak na mjesto radnje upravo pročitane knjige zacijelo će razbiti rutinirane sastanke grupe. Izleti na sajmove knjiga ili u velike i znamenite knjižare tematski je motivirana zajednička aktivnost u kojoj

⁴⁶ National Reading Group Month http://www.nationalreadinggroupmonth.org/PDFS/NJLA-NRGM_Manual.pdf (2.9.2015.)

⁴⁷ Breaking with Tradition <http://www.thereadingclub.co.uk/BreakingWithTradition.html> (15.9.2015.)

članovi mogu naći područja koja ih zanimaju.⁴⁸

Organiziranje susreta s književnikom vrlo je popularan način razbijanja uhodane rutine. Čitatelji su fascinirani književnicima i razgovor s njima može biti vrlo poticajan. Autori su uglavnom vrlo susretljivi i rado se družu sa svojim mladim obožavateljima koji bi mogli ostati iznenađeni što su sve autori u stanju učiniti za njih. Dobro je kontaktirati autore osobno, a valja računati i na honorar koji bi autor mogao naplatiti. To se može izbjeći organizacijom izleta u najbliže mjesto u kojem željeni autor nastupa.⁴⁹ Zanimljiva je ideja pozvati stručnjaka na susret čitateljske grupe, jer on je poznavatelj autorova opusa. S njim će rasprava biti iskrenija jer se pokazalo da članovi nisu iskreni u iznošenju negativnih ocjena pred samim autorom. Bez obzira vodi li čitateljska grupa ozbiljne rasprave ili samo neobavezno razgovara o svom doživljaju pročitano za djecu je igra uvijek dobrodošla. Igre se mogu upriličiti prije same rasprava kako da bi se djeca opustila ili pak dok je grupa još nova i članovi se ne poznaju. Tada se igrama razbija led, a članovi se lakše upoznaju i povezuju. Evo nekoliko ideja za igru:

- najdraža knjiga: voditelj na komadiće papira napiše imena članova i njihova najdraža djela, igrači trebaju spariti prave parove
- kviz: desetominutni kviz sa svim članovima s kratkim i zabavnim pitanjima
- pronađi člana: voditelj nabraja niz karakteristika kojima opisuje jednog člana
- memory: nazivi knjiga koji se izlažu u jednoj minuti, a članovi zatim trebaju nabrojiti naslove kojih se sjećaju
- koji si ti lik iz bajke? Svatko dobije po jedan papirić s izmišljenim

⁴⁸ Book Club Field Trips <http://www.thereadingclub.co.uk/BookClubFieldTrips.html> (14.9.2015.)

⁴⁹ Author Talks And Book Signings At Your Book Club
<http://www.thereadingclub.co.uk/AuthorTalksBookSignings.html> (14.9.2015.)

likovima; grupiraju se oni koji su ispali iz bajke.

Osim navedenih igara može se organizirati tematska noć u kojoj će se članovi grupe obući u najdraži lik izabranog djela, mogu se igrati pantomime, asocijacija i zagonetki. Uobičajena struktura sastanka može se razbiti čitanjem najdražeg dijela knjige na glas ili dramatizacijom najdražeg dijela knjige. Zabave radi može se napisati alternativni kraj nekog djela ili dodijeliti vlastitu književnu nagradu.⁵⁰

⁵⁰ Breaking with Tradition <http://www.thereadingclub.co.uk/BreakingWithTradition.html> (15.9.2015.)

15. Zaključak

Smisao knjižnice je da potiče djecu i mlade na čitanje kako bi im pomogla da se razviju u čitatelje koji će se cijeloga života družiti s knjigom. K tome je knjižnica svima dobro poznato i uvijek dostupno mjesto. U knjižnici atmosfera potiče na čitanje koje je osnovni način učenja i prikupljanja informacija, a analitičko čitanje jedan je od preduvjeta za razumijevanje gradiva u školi. Vještina čitanja razvija se tijekom cijelog vremena školovanja, a uz poticajnu okolinu to je jednostavnije i učinkovitije. Čitajući djeca uživaju u priči na koje ih potiče grupa – tako zajednički upoznaju knjige zanimljivog sadržaja, uče se lijepo i književno izražavati i na koncu zavole čitanje i nauče uživati u druženju s grupom i dobrom knjigom.

Uključenost u čitateljske grupe od velikog je značaja za razvijanje čitateljskih navika kod djece i tinejdžera i ima iznimno pozitivan utjecaj na njihov akademski uspjeh i na njihovu funkcionalnu pismenost. Djeca i tinejdžeri tako postaju samostalni čitatelji koji kritički razmišljaju i slobodno izražavaju svoje mišljenje, za što postoje brojni razlozi: u klubovima mladi čitatelji nisu izloženi formalnim autoritetima i krutim akademskim zahtjevima, što u školi i u drugim obrazovnim institucijama često predstavlja prepreku. U klubovima su također slobodni glasno promišljati i raditi pogreške bez straha da će se to na bilo koji način odraziti na njihov uspjeh, učinak i budućnost. Unutar čitateljskog kluba djeca i mladi opušteno upoznaju nove sadržaje, a uz to i sami imaju udio u planiranju rasprave i načinu rada. Takav pristup daje im osjećaj sudjelovanja i oblikovanja vlastitog rada i vlastitih ishoda čitanja. U mnogim važnim dokumentima i strategijama naglašava se da je sudjelovanje u čitateljskim klubovima

ključno za razvijanje čitateljskih navika i kasniji uspjeh u širem društvenom kontekstu.

Čitateljski klubovi i ideje za organiziranje rada čitatelja od velike su važnosti jer čitanje u okviru čitateljskih klubova stavlja knjige u središte pozornosti i poziva sudionike na usredotočenost, što je iznimno bitno kod djece i tinejdžera. U današnje vrijeme, moderna tehnologija i značajke suvremenog kapitalističkog društva često imaju negativan učinak na koncentraciju mladih. Rasprava s voditeljem koji usmjerava razgovor pomaže sudionicima u povezivanju novog sadržaja s onim što već znaju te u razgraničenju između činjenica, pretpostavki, mišljenja i argumenata. Čitanje i rasprava u klubovima omogućuje djeci upoznavanje s književnim jezikom koji se bitno razlikuje od govora koji dijete ili tinejdžer sluša svakog dana, ili jezika kojem su izloženi na televiziji ili u novinama. Na taj način, djeca bolje razumiju složenu sintaksu rečenice ili složenije semantičke jedinice. Druženje u klubu sa sobom nosi i socijalnu komponentu jer stvara vezu između djece i mladih te otvara zajedničke teme. Takva aktivnost zbližava tinejdžere, stvara nove prilike za druženje i promiče kulturu dijaloga.

Čitanje se tako percipira kao vrijedno, edukativno i uzbudljivo iskustvo uz koje djeca i tinejdžeri rano nauče vrijednost čitanja, i još važnije, vrijednosti razmjene ideja o pročitanoj. Tako mogu otkriti literaturu ili teme koje možda nikada sami ne bi otkrili. Svojim sudjelovanjem u sličnim grupama ili klubovima, učitelji, roditelji, bake i djedovi, braća i sestre mogu biti čitateljski uzor djeci i prenijeti ljubav prema knjizi na djecu. Čitanje na opisani način otvara djeci posve novi svijet u kojem mogu maštati o ljudima koje nisu upoznali te dalekim i nepoznatim mjestima, vremenima, događajima i imaginarnim svjetovima. Učinci ovakvog čitanja trajni su i

vremenom se ne gube.

16. Literatura

- 1) Bašić, I., O čitateljskim grupama: metodički priručnik s primjerima dobre prakse, Balans centar za logopedagogiju i biblioterapiju, Zagreb, 2014.
- 2) Plevnik, D., Tolle lege. Za slobodu čitanja, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Zagreb, 2012.
- 3) Zaid, G., Koliko knjiga!, Algoritam, Zagreb, 2005.
- 4) Atlas, J., Really? You are not in a book club? u The New York Times (22.3.2014.) Url:
http://www.nytimes.com/2014/03/23/opinion/sunday/really-youre-not-in-a-book-club.html?_r=0 (26.8.2015.)
- 5) Tibljaš, V., Čitateljski klub: upute za početnike, Magazin Gradske knjižnice Rijeka (19.6.2013.) Url:
<http://gkr.hr/Magazin/Teme/Citateljski-klub-upute-za-pocetnike> (18.10.2015.)
- 6) Tibljaš, V., Čitateljski klub: upute za voditelje, Magazin Gradske knjižnice Rijeka (19.3.2014.) Url:
<http://gkr.hr/Magazin/Teme/Citateljski-klub-upute-za-voditelje> (18.10.2015.)
- 7) Tibljaš, V., Rad s djecom i mladima u školskoj i narodnoj knjižnici (4.3.2009.) Url:
http://www.knjiznicari.hr/UDK02/images/d/d8/Rad_s_djecom_i_mladima_u_školskoj_i_narodnoj_knjižnici_-_Verena_Tibljaš.pdf (18.10.2015.)
- 8) Lifelong Benefits of Joining a Book Club (2.5.2015.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/lifelong-benefits-of-joining-a-book-club.html> (3.9.2015.)

- 9) Book Clubs for Teenagers (13.7.2015.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/book-clubs-for-teenagers.html>
(3.9.2015.)
- 10) Book Clubs for Children (25.8.2014.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/BookClubsForChildren.html>
(3.9.2015.)
- 11) Breaking with Tradition (16.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/BreakingWithTradition.html>
(15.9.2015.)
- 12) Author Talks And Book Signings At Your Book Club (16.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/AuthorTalksBookSignings.html>
(14.9.2015.)
- 13) Book Club Field Trips (19.8.2014.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/BookClubFieldTrips.html> (14.9.2015.)
- 14) Dealing with Problem Members (18.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/DealingWithProblemMembers.html>
(12.9.2015.)
- 15) How to Lead Book Club Meetings (17.11.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/HowToLeadBookClubMeetings.html>
(6.9.2015.)
- 16) Good Questions and Discussion Topics (18.1.2013.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/GoodQuestionsDiscussionTopics.html>
(7.9.2015.)
- 17) Discussion Points for Book Clubs (16.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/discussion-points-for-book-clubs.html>
(7.9.2015.)
- 18) Reading Group Guides (15.6.2014.) Url:

- <http://www.thereadingclub.co.uk/ReadingGroupGuides.html> (9.9.2015.)
- 19) Organising Book Club Meetings (16.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/OrganisingBookClubMeetings.htm>
(11.9.2015.)
- 20) Book Club Meeting Locations (16.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/BookClubMeetingLocations.html>
(11.9.2015.)
- 21) Reading Autobiographies and Non-Fiction (17.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/ReadingAutobiographiesNonFiction.html> (2.9.2015.)
- 22) Fun Ways to Choose Books (16.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/FunWaysToChooseBooks.html>
(7.9.2015.)
- 23) Fiction or Non-Fiction (16.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/FictionOrNonFiction.html> (2.9.2015.)
- 24) Choosing Books for a Book Club (17.10.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/ChoosingBooksBookClub.html>
(7.9.2015.)
- 25) Where to Source Books From? (17.11.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/WhereSourceBooksFrom.html>
(9.9.2015.)
- 26) Reading General Fiction (16.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/ReadingGeneralFiction.html>
(2.9.2015.)
- 27) Reading Science Fiction and Fantasy (17.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/ReadingScienceFictionFantasy.html>
(2.9.2015.)

- 28) Reading Crime and Mystery (15.7.2013.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/CrimeAndMystery.html> (2.9.2015.)
- 29) Reading Romance Fiction Genre Books (16.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/ReadingRomance.html> (2.9.2015.)
- 30) Reading Horror Stories (9.10.2013.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/reading-horror-stories.html> (2.9.2015.)
- 31) Reading Plays in Book Clubs (20.10.2013.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/reading-plays-in-book-clubs.html>
32) (2.9.2015.)
- 33) Starting a Comic Reading Club (18.9.2012.) Url:
34) <http://www.thereadingclub.co.uk/starting-comic-reading-club.html>
(2.9.2015.)
- 35) Poetry Book Clubs (18.8.2014.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/PoetryBookClubs.html> (2.9.2015.)
- 36) Book Clubs for Writers (16.9.20012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/book-clubs-for-writers.html> (2.9.2015.)
- 37) Book Club Rules and Standards (16.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/book-club-rules-and-standards.html>
(15.9.2015.)
- 38) How to Start a Book Club (14.10.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/HowToStartBookClub.html>
(12.9.2015.)
- 39) What is a Book Club? (17.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/WhatIsBookClub.html> (13.9.2015.)

- 40) What Is A Genre Book Club? (16.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/GenreBookClubs.html> (13.9.2015.)
- 41) Online Book Clubs (16.9.2012.) Url:
- 42) <http://www.thereadingclub.co.uk/OnlineBookClubs.html> (2.9.2015.)
- 43) Ten Tips for a Successful Book Club (16.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/TenTipsSuccessfulBookClub.html>
(13.9.2015.)
- 44) Book Clubs Are Trendy Again (16.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/book-clubs-are-trendy-again.html>
(27.9.2015.)
- 45) Finding and Joining a Book Club (17.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/FindingAndJoiningBookClub.html>
(27.9.2015.)
- 46) The New Power of Book Clubs (8.5.2013.)
Url:<http://www.thereadingclub.co.uk/new-power-book-clubs.html>
(27.9.2015.)
- 47) How Do You Know When a Book Club Isn't Right for You?
(16.9.2012.) Url: <http://www.thereadingclub.co.uk/how-do-you-know-when-book-club-isnt-right-for-you.html> (5.10.2015.)
- 48) The Top Ten Famous Authors (18.10.2014.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/top-ten-famous-authors.html>
(5.10.2015.)

- 49) Book Clubs at Work (16.9.2012.) Url:
<http://www.thereadingclub.co.uk/book-clubs-at-work.html> (5.10.2015.)
- 50) The Benefits of Kids' Book Clubs (16.9.2012.) Url:
<http://www.pbs.org/parents/education/reading-language/reading-tips/the-benefits-of-kids-book-clubs/> (1.9.2015.)
- 51) Having Great Discussions at Kids' Book Clubs () Url:
<http://www.pbs.org/parents/education/reading-language/reading-tips/having-great-discussions-at-kids-book-clubs/> (1.9.2015.)
- 52) Kids' Book Club Basics () Url:
<http://www.pbs.org/parents/education/reading-language/reading-tips/kids-book-club-basics/> (3.9.2015.)
- 53) How to Start A Book Club for Kids () Url:
<http://www.pbs.org/parents/education/reading-language/reading-tips/how-to-start-a-book-club-for-kids/> (1.9.2015.)
- 54) What's in a Name? () Url: <http://www.readinggroupchoices.com/reading-groups/advice-tips/whats-in-a-name> (23.12.2015.)
- 55) List of 58 Clever Book Club Names (16.8.2013.) Url:
<http://brandongaille.com/list-58-clever-book-club-names/> (23.12.2015.)
- 56) How To Name Your Book Club (1.8.2014.) Url:
<http://www.wordsforworms.com/2014/08/01/how-to-name-your-book-club/> (23.12.2015.)
- 57) UNESCO-ov Manifest za školske knjižnice (22.3.2006.) Url:
<http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/unesco.pdf> (21.10.2015.)

- 58) IFLA-ine Smjernice za knjižnične usluge za djecu (2004.) Url:
<http://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/guidelines-for-childrens-libraries-services-hr.pdf>
(21.10.2015.)
- 59) IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice (1.10.2012.) Url:
[www.hkdrustvo.hr/datoteke/1386/vbh/God.55\(2012\),br.1](http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/1386/vbh/God.55(2012),br.1) (21.10.2015.)
- 60) National Reading Group Month () Url:
http://www.nationalreadinggroupmonth.org/PDFS/NJLA-NRGM_Manual.pdf (2.9.2015.)
- 61) Book clubs in your library () Url:
http://s3.amazonaws.com/townlife_production/public/uploads/document/s/306/Book_Clubs.pdf (26.8.2015.)
- 62) 7 Reasons Why Joining a Book Club Will Help Your Writing (2011.)
Url: <http://writetodone.com/7-reasons-why-joining-a-book-club-will-help-your-writing/> (4.9.2015.)
- 63) Women's Groups and the Rise of the Book Club (12.8.2015.) Url:
<http://daily.jstor.org/feature-book-club/> (27.9.2015.)
- 64) Povijest čitateljskih grupa u Americi (4.1.2013.) Url:
<http://balanscentar.blogspot.hr/2013/01/povijest-citateljskih-grupa-u-americi.html> (27.9.2015.)
- 65) A Brief History of Book Clubs () Url:
<http://beaufortcountylibrary.org/htdocs-sirsi/club3.html> (27.9.2015.)

66) The benefits of joining a book club for seniors (30.10.2014.) Url:
<http://blog.chartwell.com/health-and-wellness-for-seniors/the-benefits-of-joining-a-book-club-for-seniors/> (15.9.2015.)

Iduća knjiga: _____

Datum idućeg sastanka: _____

Zaduženja za idući put: _____

17.2. Popis online stranica s preporukama za čitanje

<http://www.najboljeknjige.com>

<https://frikovi.wordpress.com>

<https://traganje.wordpress.com>

<http://books-and-lemonade.blogspot.hr>⁵¹

<http://www.knjigoljub.blog.hr>

http://bestsellers.about.com/od/oprahsbookclub/a/oprah_book_list.htm

<http://bestsellers.about.com/od/bookclubresources/a/bookclublist.htm>

<http://www.bookmuse.co.uk>

<http://www.canadianbookclubs.com/lists.html>

<http://www.readingwoman.com/>

<http://www.readinggroupchoices.com/books/book-lists>

<http://www.spl.lib.wa.us/library-collection/books-movies-and-music>

<http://knopfdoubleday.com/reading-group-center/>

www.authorsontheweb.com⁵²

www.teenreads.com

⁵¹ Stranica nije ažurirana od prosinca 2013. no, može poslužiti kao preporuka

⁵² Stranica koja okuplja mrežne stranice američkih autora na jednom mjestu, no nama manje važna jer je zastupljena najnovija produkcija koja u nas još nije prevedena

<http://bookgroupbuzz.booklistonline.com/>⁵³

www.bookclubgirl.com <http://www.harpercollins.com>

17.3. Popis online izvora s pitanjima za čitateljske grupe

http://bestsellers.about.com/od/bookclubquestions/Bestseller_Book_Club_Discussion_Questions.htm

http://www.nationalreadinggroupmonth.org/PDFS/NJLANRGM_Manual.pdf

<http://www.bestsellers.about.com>

www.readinggroupchoices.com

www.bookreporter.com

www.faithfulreader.com

17.4. Popis online stranica za preuzimanje vodiča (na engleskom jeziku) za vođenje čitateljske grupe

www.readinggroupguides.com

www.bookreporter.com

https://www.bookbrowse.com/reading_guides/title/

<http://www.litlovers.com/reading-guides>

<http://www.hachettebookgroup.com/books/guides-archive/>

<http://www.harpercollins.com>⁵⁴

⁵³ Bogat popis dječje književnosti, književnosti za mlade te vrlo zanimljiv popis filmova prema književnom predlošku, crtanih romana (*graphic novels*) i audio knjiga. Nažalost ništa od navedenog nije za dijeljenje.

⁵⁴ Vodiči ovog izdavača nisu besplatni.